

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Moralske Tanker (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Moralske Tanker", i Holberg, Ludvig: *Moralske Tanker*, udg. af F.J.Billeskov Jansen ; Jørgen Hunosøe , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1992, s. 396. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg13val-shoot-idm139659561147232/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Moralske Tanker

- formaninger. – *Lectier*: klasser. – *Mesterlectie*: øverste klasse (der var mesterens, dvs. rektors klasse). – *conjugere Amo*: boje det lat. verbum amo: jeg elsker. – *nedrige*: underste. – *Subjektum*: individ. – *af en Hændelse*: tilfældigvis. – *Oratores*: lat. talere. – *uførelige*: formløse. – *Pomerantz*: apfelsiner. – *Demosthenes* (383-322 f.Kr.): athensk taler og politiker. – *Quintus Curtius*: I hans *Aleksander den Stores Historie* er indlagt talrige fingerede taler.
- 50 *Genier*: begavelse. – *Persvasioner*: overtalelser. – *uden Interesse*: uden hensyn til egen fordel. – *applicere*: anvende, anføre (som forklaring). – *Uskionksomhed*: uforstandighed. – *Sylogismer*: logiske slutninger.
- 51 *Convertisseur*: person, der søger at omvende en anden. – *Skak Abas*: Abbas 1. den Store, shah af Persien 1586-1628. Jøder forveksles her med Benjaner. – *Petrus Alexiowitz*: Peter den Store (Alexis' søn), russ. zar (1672-1725). – *insinuere sig*: indsmigre sig. – *consistere*: egl. stå fast; bestå. – *Moscovien*: Rusland. – *Hubert Dovehouse*, Huibert Duifhuis (1531-1581): præst i Utrecht.
- 52 *Lacke*, John (1632-1704): eng. filosof. I. udarbejdede 1669-1670 en grundlov for kolonien Carolina i Nordamerika. – *Fanaticus*: se n.t.s. 33. – *China China*: kinabark, kinin. – *illuminerede*: som modtager erkendelse gn. åbenbaring, inspiration. – *den sorte Galde*: antoges frembragt af milten og at bewirke melankoli el. vrede. – *Apotheker-Recepter*: lægemidler.
- 53 *curieux*: interessant, værd at notere. – *Remise*: remis, uafgjort (i skak). – *Corpora*: lat. legemer. – *Statica*: statik, læren om kræfternes ligevægt. – *paadveje*: på vildspor. – *lided*: vellidt. – *Vapeurs*: fr. nervøse, hysteriske anfald. – *expresse*: udtrykkeligt.
- 54 *Paroxysmus*: ekstatisk tilstand; lidenskabeligt udbrud. – *gravere*: rette anklage mod; stille i ugunstig lys. – *Regiering*: styret, samfundet. – *Qvæker*: medlem af et i England i 17. årh. stiftet kristent samfund uden teologisk system, men båret af intuitiv mystik. Pga. forfølgelser grundede kvækerne koloni i Pennsylvanien 1682. – *actionere*: tiltale, sagsøge. – *Jesuitter*: medlemmer af jesuiterordenen, en katolsk munkeorden stiftet 1534 af Ignatius Loyola som led i modreformationen. 1624-1849 var j's ophold her i landet forbudt. – *eendeel* (. . .) *eendeel*: dels (. . .) dels.
- 55 *Besætning*: garnison. – *Svenske Krig*: Den store nordiske Krig 1700-1721. – *Objectioner*: indvendinger. – *Revelation*: åbenbaringen. – *Poenitence*: bod. – *Apologie*: forsvar.
- 56 *Atheus*: ateist. – *specieuse*: tilsyneladende sande. – *Bayle*: i hans *Dictionnaire*, art. Epicure, note D. – *Superstition*: overtro. – *clausulerede*: sluttede. – *Epigramma*: optrykt som VI, 45 i den samlede udgave af epigrammerne (1749): En troendes overdrevne iver er dadelværdig, en ateists iver er dum og tåbelig. For at frelse sjælen stræber den første at nedbryde legemet; den sidste lokker og frister, uden at love noget. Jeg sammenligner ateisten, som omvender, med en spiller, som spiller om intet og dog er hed af ængstelse.
- 57 *consilium abeundi*: lat. opfordring eller ordre til at drage bort. – *Anabaptist*: